

Boldog Zoltán

A kísérlet

1.

Mindig ezek a fura kérdések. Csak szerettem volna kipróbálni, tesszik érteni? Ennyi az egész. Hogy mikor kezdődött? Szerintem azazal, hogy anyám legnagyobb örömére végre találtam valami hobbit, mert mindig azt mondta, a tanuláson kívül is ki kell töltenie az életemet valaminek. Mintha az Age of Empires, a Need for Speed, a Doom, a Duke Nukem vagy a Quake nem számítana annak. Tudja, ezek olyan videójátékok, amik még apám szerint sem tesznek jót nekem, pedig tőle aztán rendesen kapom a zsetont, ha négy egész öt fölött van az átlagom. Általában ott van, de anyámnak ez sem elég, hogy leszálljon rólam. Értelmes elfoglaltságra gondoltam, Tomikám, ezt szokta mondani, és apám szerint úgy affektál hozzá, mintha egy brazil szappanopera forgatásán lennénk.

Ezért is örültek mindkettőn, amikor pár haverral elkezdtek csinálni az iskolarádiót. Először csak zenéket tettünk be, majd jött a műsorvezetés, és egyre nagyobb híre lett az egésznek. Félév után az igazgató besétált hozzánk, és megkért minket, hogy a rádióban beszéljünk a „diákságot érintő problémákról is”. Szó szerint így fogalmazott. Akkor beszéljünk a Backstreet Boysról meg a Spice Girlsről és arról, hogyan dohányozz úgy, hogy sem a suliban, sem otthon ne vegyék észre? Ezt csak magunkban gondoltuk, mert ő elmagyarázta, mire gondolt. Szerinte a fiatalok nem olvasnak és nem néznek nekik szóló híreket, ezért a sulirádió az egyik legmegfelelőbb ennek pótlására. Beszarok, már elnézést, gondoltam magamban, olyan híresek lettünk, hogy az ötletünket megpróbálja magáévá tenni az iga. Így becéztük csak Kiss urat, aki anyám szerint nyakig benne volt az állampártban, és mivel a rendszerváltás felénk a szüleim szerint azt jelenti, hogy mindenkit egy bársonyfotellel arrébb ültettek, ezért ő is igazgató maradt. Korábban a

munkásgyerekek útját igazgatta a kőművespályáig, most pedig a város legjobb gimnáziumáét. Ezt meg apámtól tudom, aki egyébként támogatót minket. Azt mondta, álljunk a sarkunkra, és közöljük vele, hogy ezzel tönkre teszi a sulirádiót, amit mi építettünk fel. Mert ki az az örült diák, aki az olajszőkítésről vagy éppen Bill Clinton nőügyéről akar hallani? Mondjuk, ez utóbbinak a részletei tutira nagy sikert arattak volna, de apámnak kivételesen igaza volt.

Bementünk hozzá, az iga viszont nem engedett. Vagy lesz itt normális műsor, vagy nem lesz rádió, jelentette ki határozottan, és még azt is hozzátette, hogy semmi politika, sem az egyik, sem a másik oldalra. Ezzel aztán rendesen magasra tette a léceket, mondtam is a szüleimnek, hogy nekünk aztán „pofa be, roló le”, mint a *Reszketések betörőkben*. Anyámnak ekkor felcsillant a szeme. Ismerem már ezt a nézését, akkor szokott így bambulni, amikor kitalált valamit, ami szerinte a legjobb nekem, és akkor sem hajlandó róla lemondani, ha már egy szirénázó mentőautó szállít a kórház felé.

Másnap kaptam meg tőle a könyvet, és biztosan tudom, hogy amiatt történt minden. Anyám csak jót akart, mert kellett a téma a sulirádióhoz. Ő meg végigkérdezte az összes munkatársát, miről szeretnének hallani a „mostani tinédzserek”. Látom is, ahogy ezt a béna kifejezést hangsúlyozza a menő kis irodájában. A kollegák pedig elmondása szerint egyöntetűen azt javasolták, hogy a Viszkisről szóló könyvet vegye meg nekem. Tudja, ő az a pasas, aki hat évig fosztogatta a bankokat, és a rablások előtt megivott egy viszkít a helyszín közelében. Oké, persze, hogyne tudná.

A fenének sem volt kedve egy ilyen szerencsétlenről olvasgatni, akit a társa buktatott le, mert nem volt képes megválogatni a barátait. Addig ment jól neki, amíg egyedül volt. Egyáltalán miért is kellett neki társ? Ez kezdett el izgatni, és amikor anyám az íróasztalra tette a könyvet, vittem magammal a suliba. Néhány nap alatt kiolvastam. Ilyen még sohasem történt velem, talán csak a *Mortal Kombat*ot nyomtam le ennyi idő alatt. Tudja, van az a verekedős játék, és ez annak a könyvváltozata, sokan nem is tudják, hogy létezik.

A lényeg, hogy a Viszki után éreztem, rám talált a téma. Anyámnak kivételesen igaza lett, ez kell a sulirádióba, és ütni fog. Napokig pörögtem rajta, hogyan kellene tálalni, de nem jutott eszembe semmi vagány. Aztán egyik délután, amikor sétáltam haza a Posta Bank előtt, bevillant az ötlet. Dumálni egy könyvről mindenki tud, ezt csináljuk irodalomórán, ezt csinálják apám szerint azok az elcseszett kritikusok, akik színházi előadásokat fikáznak. Már elnézést, ő mondja így.

Szóval én ezt meg fogom csinálni, és arról beszélek majd a rádióban. Ez volt az a pillanat április első péntekén, amikor elkezdtem tervezgetni.

Leírtam egy füzetbe, hogy miket kell beszereznem. Játékpisztoly, de az igazihoz nagyon hasonlító. Símaszk, nem gagy, kivágott sapka, hanem valódi, márkás. Ruha, amit utána kidobhatok. Táská, amibe belepakolom a pénzt. Leírtam a nyitva tartást, és kiválasztottam egy közeli pénteki napot. Azt hittem, hogy hétfőtől péntekig csak gyűlik és gyűlik a pénz a kasszában, és akkor lehet a legnagyobbat szakítani. Az egyik szerdai napon bementem az épületbe, és alaposan körbenéztem. Úgy tettem, mintha keresnék valakit, közben kiválasztottam az ajtóhoz legközelebb eső pénztárat. A bankból kilépve felmértem a menekülési útvonalakat, és bár legjobb lett volna taxizni, mint az igazi Viszki, tudtam, hogy az elég gyanús lenne az életkorom miatt. Egy közeli kapualjat szemeltem ki, ami mögött egy biciklitároló volt. Ide fogom letenni a bringát, és itt át is öltözhetek. Egy bicikliző diákra senki sem fog gyanakodni. Eléggé el tudom mélyíteni a hangomat, hogy húszévesnek tűnjek, és ha kihúzom magam a sísapkában, senki nem jön rá, hogy még gyerek vagyok.

Összeállt a terv, és az egyik májusi pénteken nem mentem be a suliba. Fél kettőre terveztem az akciót, mert anyuékát négy körülre vártam haza, és még bele kellett férnie a biciklizésnek, a pénz összeszámolásának és a visszavitelnek is.

Minden úgy alakult, ahogy elképzelttem, sőt még jobban is. Amikor beléptem, köszöntem, hogy jó napot kívánok, itt bankrablás történik, és ha mindenki együttműködik, nem lesz semmi baj. Ezt

is a könyvben olvastam, és úgy nézett ki, működik a recept. A bizton-sági őr feltette a kezét, letérdelt, mintha ezt tanítanak az őrző-védő suliban. Lehet, hogy felkészítik erre is őket, lövésem sincs. A kiszemelt pénztárhoz mentem, és begyömöszöltem a nyíláson a sporttáskát. Kérem, pakolja bele az összes pénzt, szólítottam fel a negyvenes évei végén járó pénztárosnőt, aki udvariasságom ellenére úgy remegett, mint a kocsonya. Sohasem láttam még embert így félni, nem is tudtam korábban, hogy apa közmondását itt látom először élőben. A nő kapkodott, nem mert rám nézni és válaszolni, csak túl akart lenni a dolgon. Nem féltem, hanem izgattott voltam, hogyan sikerül a kísérlet. Legszívesebben odaszóltam volna neki, hogy ne tessék már annyira remegni, nem akarom én magát bántani, én csak a határaitam feszegetem, kísérletezgetek, de ezt mégsem tehettem, mert végig kellett csinálnom, hogy lás-sam az eredményt. Alig bírta felemelni a táskát, és láttam, hogy a tervnek ez a része hibádzik, kettőt kellett volna hoznom. Nem fér bele, nyögte ki nagy nehezen. Nem baj, válaszoltam, köszönöm, elég lesz ennyi. Mutattam neki, hogy nyújtsa át az üveg felett a dugig tömött táskát. Nagy nehezen meg tudta csinálni, szerintem lövése nem volt arról, mit cselekszik éppen, csak gépiesen követte az utasításaimat. Azzal kirohantam a bankból, és senki nem szaladt utánam. Furcsa volt, mert üldözésre készültem. Pár perc alatt a kapualj mögött voltam, lerántottam magamról a maszkot, kidobtam a kukába a felül lévő ruhámat, és biciklire ültem. Csak egy néni mért végig a függőfolyosóról az „ezek a mai fiatalok” pillantásával. Ekkor vettem észre második nagy hibámat. Kellott volna egy cseretáska. De akkor már mindegy volt. Elkezdtem lassan tekerni, és amikor az utca végét elhagytam, akkor süvített el mellettem az első rendőrautó. Menő érzés volt, hogy rám sem bagóztak. Ekkor már mosolyogtam. *Tartsd meg az aprót, te mocskos állat*, mondtam magamban.

Otthon megszámloltam a pénzt, hatszázhuszezer volt összesen. Büszke voltam magamra, de zavart, hogy ilyen könnyen ment az egész. Ezek szerint ebben az országban ilyen könnyű lopni. Nem kell hozzá még érettségi sem, simán megírja a tervet

egy középiskolás matek házi helyett, és pillanatok alatt gazdag lesz. Nem kellene társak, talán csak ennyi a titka, és ha a Viszkis is így csinálta volna, onnan mehetett volna nyugdíjba.

Következett a kísérlet másik része, a pénz visszavitele. Mondtam már magának, hogy nekem az élmény, a tapasztalat kellett a műsorhoz, nem pedig a zsé. Láttam, hogy simán át tudom lépni nemcsak a saját határait, de az egész elcseszett rendszerét is. Tudja, az iskoláét, a bankét, a szüleimét, az alkotmányét, a tízparancsolatét. Visszapakoltam mindent a táskába, felültem a biciklire, visszahajtottam ugyanazon az útvonalon, és láttam, hogy a bejáratot sárga szalag veszi körül. Lezártam a bringát egy közlekedési táblához, átbújtam alatta, de amikor az ajtóhoz értem volna, odalépett hozzám egy rendőr. Mit keresel itt, kisfiam, kérdezte, és én majdnem mondtam neki, ne kisfiamozzon itt engem, én egy profi bankrabló vagyok, és nemcsak profi, de becsületes is. Ez persze mind elmaradt, helyette a táskát nyújtottam oda neki. Visszahoztam a pénzt, és ő először nem is értette a dolgot, de amikor kiczipzárazta a táskát, akkor már úgy hitte, minden tiszta. Szólt a kollégájának, hogy itt egy becsületes megtaláló, aki visszahozta *feltételezhetően* az egész összeget. Ezt a *feltételezhetőent* úgy hangsúlyozta, olyan bántó élességgel, mint az anyám, és én bólintottam, majd mondtam, hogy megvan mind egy szálig. Azt majd meglátjuk, folytatta tovább a rendőr, és arról kezdett el beszélni, mekkora sztori lesz ez a sajtóban. Egy becsületes kölyök találta meg az elrabolt pénzt. Hagytam, hogy végigmondja, majd csalódást okoztam neki. Elnézést, de én raboltam el a pénzt, és nem megtaláltam, hanem visszahoztam. A rendőr csak hallgatott, majd nevetni kezdett, de az arcom mozdulatlanságát nézve megérezte, hogy nem viccelek. Hívta a kollégáját, és először kissé bizonytalanul beültettek az autóba.

Ekkor kezdődött az, amit nem értek. Bevittek kihallgatásra, de mivel kiskorú vagyok, hívni kellett a szüleimet. Ők nem értették az egészet, és mondtam nekik, nyugi, minden rendben, csak kipróbáltam, és visszavittem a pénzt, de amikor az ügyvédnek kellett telefonálniuk, éreztem az idegességükön, ez nagyobb bal-

hé, mint amit terveztem. De miért? A fegyver nem volt valódi, a pénzt visszavitettem. Nem történt semmi, csak néhány óráig más-hol volt a zsé. Nekem csak a sztori kellett. Idióták ezek a magyar törvények. Bezzeg, ha olajat szőkítettem volna.

Innen már ismeri a történetet, és látja, itt vagyok, ebben a javítóban, ahol minden csak elromlik bennem, ahol állandóan cseszetnek, hogy én vagyok az úri gyerek, és úgymint átvágják a torkomat. Nem elég ez a sok bűnöző, még maga is azt kérdezi az első találkozásunk óta, hogy mi van a pénztárosnővel. Hát honnan tudjam, mi van a pénztárosnővel? Mi közöm van nekem hozzá?

2.

Tamás, ahogy megbeszéltük, felvettem a kapcsolatot a hölgyel. Mivel látom, hogy addig nem hajlandó továbblépni, amíg meg nem osztom magával az információkat, ezért elmondom, mit tudtam meg, amikor a hölgy pszichiáterével konzultáltam.

Igen, jól hallotta, Ilona jelenleg a pszichiátrián tartózkodik, de talán kezdjük a legelején. Miután maga elkövette a rablást, Ilona nem tudott megnyugodni. A rendőrségi kihallgatás után elküldték orvosi vizsgálatra, és kiírták egy hét betegszabadságra. Otthon a férje várta, aki munkanélküli, és így Ilona fizetése jelentette az egyetlen bevételt a család számára. A férje számon kérte rajta, miért nem ellenkezett, hogyan képzelte azt, hogy első felszólításra odaadta magának az összeget. Határozottabb lehetett volna, talán ez önmagában elrettentette volna a rablót. Így gondolkodott az esetről a férje. Ilonának nem volt kedve vitatkozni, a keze még mindig remegett, migrénes fejfájás gyötörte, és lefeküdt aludni. Másnap a férje kérdezgetni kezdte, miért nem jár dolgozni, elvégre sérülés nincs rajta, a keze sem remeg már, és kipihentnek látszik. Lassan telt az otthon töltött egy hét, férje állandó kellemetlen megjegyzéseivel tarkítva.

Amikor újra visszament a bankba, Ilona – kollégái elmondása szerint – már nem volt a régi. Ha fiatal férfi lépett be a fiókba,

összerezzen, és hirtelen lefagyott. Ha éppen ügyfél volt nála, akkor képtelen volt folytatni a megkezdett munkát. Ezt hamar észrevette a főnöke, és arra kérte, jelentkezzen a házi orvosánál, aki elküldte őt a szükséges vizsgálatokra. Ilona néhány hét leforgása alatt olyan helyzetben találta magát, hogy a házi orvos a leaszalékolásáról beszélt. Kétségbeesett, mert kiszámolta, hogy férje munkanélküli segélye és az ő rokkantnyugdíja biztosan nem lenne elég a megélhetésükre. Heteken keresztül emésztette magát, de nehéz helyzetét nem osztotta meg a pszichológusával.

Az egyik őszi nap délutánján, amikor férje bevásárolni indult, Ilona bevette a számára felírt összes nyugtatót és altatót. Szerencséjére a szomszédja idejében rátalált. Ilonát kórházba szállították, kimosták a gyomrát, majd a pszichiátriára került, és jelenleg is ott lábadozik. Retteg a férjétől, az emberektől és az élettől.

Ennyit derítettem ki, és szeretném, ha tudná, hogy én ezzel átléptem egy szakmai határt a maga felépülése érdekében, de nem bánom. Azért osztom meg ezt magával, mert felnőttek tekintem, és mivel maga is a bizalmába fogadott, most én is ugyanezt teszem. Most pedig arra kérem, mondja el, mit érez a hallottak után. Talán ezzel tovább tudunk lépni. Mit gondol, minek kellene történnie, hogy a dolgok rendbe jöjjenek?

3.

Amikor megkaptam az első levelet, elég rosszul érintett. Hiába mondta az orvos, hogy ez segíthet a felépülésben, nem hittem neki, de tiltakozni sem volt elég erőm. Akkor már hetek óta feküdtem az ágyban, és nem érdekelt semmi. Csak az motoszkált bennem, hogy én el akarom feledni azt a napot és az egész után következő életemet.

Ahogy végigolvastam a csúnyácska kézírást, visszatért az életkedvem. Nem tudom, pontosan mitől és hogyan, de azt éreztem, hogy kíváncsi vagyok a fiúra. Ki ő? Miért érdekli, hogy mi van velem? Honnan szedte a bátorságát, hogy levelet írjon? Kértem

egy borítékot, egy lapot és egy tollat. Mire megírtam a választomat, már visszajött az étvágyam. Három hete alig ettem, és akkor hirtelen úgy éreztem, hogy ha nem kapok sült szalonnát friss fehér kenyérrrel és egy kis savanyú uborkával, akkor belehalok. Mondtam az ügyeletes orvosnak, hogy bármennyit fizetek érte, csak hozasson nekem ilyen. Végül egy szalonnás pizzát kaptam csalamádéval. A savanyút a nővérek vették nekem a kórház melletti boltban.

Egyik pillanatról a másikra megváltozott minden, és másnap már felöltöztem utcai ruhába, vágytam egy városi sétára. A kezelőorvosom meglepődött, és azt tanácsolta, nyugodjak meg, és ha még holnapután is kitarok ez a késztetésem (ezt a szót használta), akkor egy kísérővel elhagyhatom az osztályt egy félóra. Attól tartott, hogy borderláj, vagyis bipoláris leszek, egyik hangulattól esem a másikba, és a javulás nem is javulás valójában, hanem csak újabb tünet. Hála istennek, nem lett igaza.

Napról napra jobb lett a kedvem, elkezdtem a szobatársaimmal beszélgetni. Csak akkor ijedtem meg, amikor a társalgóban arról volt szó, hogy film készül a Viszkisről. Aznap nem aludtam semmit, pedig tudtam, hogy engem nem ő rabolt ki, hanem a Tamáska. Így szólítottam a levelekben, mert láttam, olyan gyermeges gondolatai vannak, és úgy kell neki a terelgetés, mint amikor egy kisiskolásnak magyarázza el az ember az élet dolgait, például azt, miért nem szabad átszaladni a piros lámpán, akkor sem, ha nem jön semmi.

Két hét alatt odáig jutottam, hogy az orvos felajánlotta, hazamehetek. Tudta azt is, hogy Tamáska decemberben kerül ki a javítóból, és fontolgatjuk a találkozást. Erre csak csóválta a fejét, láttam, hogy nem ért egyet Tamáska pszichológusával, aki felvetette az ötletet. Döntsem el én, vállalom-e a kockázatot, mondta, miközben legyintett, sóhajtozott. Úgy érzem, kicsit zavarta gyors gyógyulásom. Talán idegesítette, hogy nem az ő kezelésétől, hanem másétől kaptam erőre, és ő csak mellékszereplő volt ebben az egészben.

Szabadulásom után elkezdtem rendezgetni az életemet. Férfimmal tisztáztam a dolgokat, és megkapta azt, amit Tamáska

ballépése előtt hiányolt belőlem. Sokkal határozottabb lettem, és pár nap vita után belátta, vagy elköltözik, vagy azt csinálja, amit én is: munkát keres. Mindketten úgy vágtunk bele életünk rendezésébe, mintha újrakezdtük volna. Hirtelen elég lett mindenre a táppénz és a munkanélküli segély, mert a rokonok és a szomszédok is segítettek. Megírtam és postáztam az önéletrajzunkat, néhány héten belül állásinterjúról állásinterjúra jártunk. A végén mi dönthettük el, melyiket választjuk, és valahogy minden elkezdett rendbe jönni. Az egykori kollégáim egyre gyakrabban látogattak el hozzám, és hiába csábítottak volna vissza dolgozni, mondtam nekik, hogy inkább más lehetőségek közül választok.

Azóta férjemmel mindketten dolgozunk, és kiválóan érezzük magunkat a munkahelyünkön. Most éppen autót szeretnénk vásárolni, még az is lehet, hogy újat. Részletre. Már az is megfogalmazódott bennem, hogy szükségem volt erre a pofonra az élettől, és amikor Tamáskával találkoztunk karácsony előtt, éppen ezt próbáltam magyarázni neki. Láttam rajta, hogy ő jobban szenved, mint én. Szégyellte magát, a szemembe sem mert nézni. Alig hitte el, hogy komolyan beszélek, nemcsak az ő vigasztalásáért. Én meg csak bizonygattam, higgye el, ilyen jól még sosem éltünk a férjemmel. Tervezgetünk, újítgatunk, autót veszünk, és sok helyre szeretnénk elutazni. Olyan könnyű volt megosztani ezeket vele, és úgy láttam, ettől ő is megkönnyebbült. Húsz perc után már nem sütötte le a szemét, és egyre bátrabban mert kérdezgetni. Mesélt egy kicsit a családjáról, az iskolaváltásról és arról is, hogy önkénteskedni szeretne, csak még nem döntötte el, pontosan hol. Egyre felszabadultabb lett. Felajánlottam neki, hogy minden évben találkozzunk így karácsony előtt, és mondjuk el, ki hogy van. Ha valaki gödörbe kerülne, akkor az ráncigálja ki belőle a másikat, aki jobban érzi magát. Szóval, doktornő, én nagyon örülök annak, hogy kitalálta ezt az egészet. Ha nem írja meg Tamáska azt az első levelet, akkor valószínűleg még mindig a pszichiátrián feküdnék begyógyaszerezve. Vagy, ki tudja, talán még mélyebben.